

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Friderici Forneri Theologiae Doctoris Canonici Ecclesiae
Collegiatæ diui Stephani Bambergæ, De Temulentia
Malo, Eiusque Remediis, Variis Item Scitv Ivcvndissimis,
nec non vtilissimis de rebus, quæ in ...**

Förner, Friedrich

Ingolstadii, 1603

Cap. XXVIII. Amentia & furor Temulenti[a]e pedissequi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45433

Et hanc sensuum tuorum exterminatricem pestem

Fugite cane peius & angue.

CAPVT XXVIII.

Amentia & furor Temulentia pedissequi.

Prover. 21.

Luxuriosa res vinum, & tumultuosa Ebrietas, afflicta fuerat Salomon & insipientia inde pullulat, nam quicumque his delectatur, non erit sapiens. unde indubitato liquet, ubi vinum hominem inuenit frigentem, & à sobrietate taciturnum, paulò liberaliori primùm potu refouet, excitatq; ad verba: tum largius bibendo, verborum vberè, eloquentem fidentemq; reddit. posthac processu potandi ampliore, audacem propensumq; facit, ad quidlibet agendum. deinde pleniùs amplificata vini licentia, petulantiam in contumelias vertit. mox ad insaniam propemodum accendit: postremò nimio ex potu resoluit, & aut stultum, aut attonitum, eorum instar, qui à puero atrabilis vitio, comitali laborant morbo. Ex his verò quid secuturum colliges? Rationis vsum tolli, lumen illud vultus diuini, signatum super nos, cimmeriis quibusdam tenebris inuolui, obnubilari atque confundi, vt in administrandis animi functionibus, radiorum suorum splendore, vti nequaquam possit. nec id mirum. Fenestram, aut vitrum pellucidissimum, fulgine obducas aut limo; videbis obscuratum è vestigio, & impenetrabile luci: sic mens tua luto crapulae obfusata, quò lumen suum retineat? qui usurpet? qui in gubernandis animi facultatibus, vinum suam, quasi radios quosdam exerat?

*Amentiam creat
Ebrietas.*

Psal. 4.

Ad Demonic.

Concinnè id arguit Isocrates. *Vbi Ebrietas regnat, Temeritatem & insaniam primas à Rege tenere credas. imò & ipsa, insania est, Ebrietas, Chrysippo teste,*

MI-

μικρὰν φασὶ μανίαν εἶναι δὲ πτωμέθω.

Paruam ferunt insaniam esse Ebrietatem.

*Apud
Stobæ:
serm. 18. de
Inconti-
nentia.
Epist. 84.
ad Lucil.*

*Serm. 41.
de ieiunio
& Elec-
molyne.*

*Hoc supra
quoque ad
ductum.*

*Lib. 3. car-
minum.*

*Gregor. in
Registro.
1. de Legi-
bus.
Fatuitas
Ebrioso-
rum.*

*Obiectio
eius, dis-
soluitio.*

Ego cum Seneca dicere non dubitem, verum esse furorē. Nihil aliud inquit ipse, esse Ebrietatem, persuadeto tibi, quàm voluntariam insaniam; extende in plures dies habitum illum ebrium, nunquid de furore dubitabis? minime verò. Vbi enim Ebrietas imperat, ratio exulat: intellectus obrunditur, consilia deniant, iudicia subuertuntur, ait Petrus Rauennas.

Id eleganter quoq; expressum, vulgari Græcorum Proverbio, scribit Athenæus, quo dicebant,

τὸ π̄ οἶνον οὐκ ἔχειν πικρὰ ἀλγία, id est.

Vinum non habere clauum.

Rationem inquam non habere expeditam, quæ clauo ad instar nauim gubernat, humanarum affectionum: vnde nec consultè quid facit aut dicit Ebrietas, quod & Ouidianum illud affirmat

Nox, & amor, vinumq; nihil moderabile suadent,

Illam pudore caret, liber Amorq; metu.

Et Horatianum, vini amphoram alloquens

Et addis cornua pauperi,

Post te, neq; iratos trementi,

Regum apices, neq; militum arma.

In promptu est ratio: Etenim mutare cor ac mentem alienare consuevit Ebrietas, attestante Gregorio.

Et senex non solum bis puer est, Platonis iudicio, sed etiam Ebrius. imò non puer sed fatuus, & amens: Nam si fatuos atq; amentes illos ducimus, qui omni sensu rationis atque in tellectus, aut à teneris carent, aut morbo aliquo sunt destituti; annon magis consentaneum rationi, eos huic notæ subiectos esse, qui culpa sua, hoc sibi damnun insaniz consciuere?

At inquires; à natura fatui semper sunt tales: Temulen-

mulenti non item. Quin immò, magis temulenti quàm illi, in amentiu albū redigendi. nam illi semel & inuiti ratiōis vsu spoliati fuere; hi verò frequēter, & suapte culpa, hoc se malo onerant. Vnde, *Maximi crimen est Temulentia*: Philo Iudæus ait, nam vino madere, idem est quod hausto veneno dementiam creant, conflagrare, totam animam populante incendio.

Lib de Temulencia.

Ebrietas peior amentia. Apud Erasimum lib. 7. Apophtheg.

Amplius quid dicam? Peior est multò temulentia quàm amentia, hæc naturalis quodammodo esse potest: illa hominis nature penitus est aduersa. Quare Antisthenes Atheniensis, voluptatē cibi potusque tantum execrabatur, vt diceret, se malle, *μακρότερον ἢ δὲ δέλω, insanire potius quàm hisce illecebris delectari*, quo argumento impulsus? Nam insaniam aufert Medicus; voluptas, cum æquè vt illa, mentem eripiat homini, vix sanabile malum est.

Homil. 58. in Matth.

Altius rem hanc exaggero: cogor; sed parcite, non meis id effectū do, sed aliorū verbis; primū S. Iohannis Chrysoptomi. *Ebriosus, nullo discrimine à Dæmonico separatur: imprudens enim, & furiosus pariter est. Et Dæmoniacum quidem omnes miseramur, hunc vero aduersamur & odimus, quia sponte sibi furorem attrahit, & os, oculos, aures, & cætera simpliciter secum instrumenta, impurissimas voluptatis conficit cloacas.* Deinde

Homil. de Ebriet. & Luxu.

S. Basilij. *Lymphatus & malo Dæmone captus, misericordia quidem dignus: Ebrius verò eadem & ipse patiens, minimè misericordia dignus, qui spontaneo seruit Dæmoni.*

Quare cum hæc ita sint, cum Ebrietas, vt quidam eleganter dixit, *sepulchrum sit rationis*: cum vt Isidorus: *Perturbatione gignat mentis, furorem cordis, flammam libidinis, cum ita ratione alienet vt vbi sit nesciat, cum id nobis auferat, quo solo à brutis discreti sumus,*

mus, cum furoris atque insaniam sit conciliatrix, mirum, huic vitio nostrates ita quasi agglutinatos, ut a uelli nulla verborum exaggeratione velint.

Verba si minus valent, terreant vestigia, terreant
 Exempla, Cleomées Spartanorum Rex, vini intemperantia ad insaniam redactus est, auctore Lycosthene.

addit Polybius, non solum valide, sed merum, omnino non dilutum, deestabili Scytharum consuetudine, bibisse. De Philippo Macedonum Rege testatur Xenophon, cum temulentia amens quasi effectus omni Regiam dignitatis cogitatione deposita, instar saltatriculæ cuiusdam Syracusanæ, coram suis ineptissime saltasset, ut fuit de lassat, ingens poculum petiisse.

Sitimus e saltra inquebat. pueri infundant magnū poculum,

excipiens Callias, vir sapiens; *Et nobis quoque, subdit: nā & nos insaniam tuam aspiciendo, & videndo sitimus.*

Icarus Oebali, Laconum Regis, filius, Atticos vini visum docuisse perhibetur, ac cum plerique, vini naturam necdum experti, turbato cerebro, ac sopita ratione, temulenti euafissent, rati venenum vino immixtum abscaro, eum vno impetu violenter aggressi, trucidarunt.

Lycurgus ergo ut Lacedæmonios ab hac lue auocaret, lege sanxit, ut Solenniū epularum tempore, mancipia inebriata, in conspectu filiorum adducerentur, quo sine? ut conspicientes teneræ adhuc & felixibilis ætatis pueruli, agnatam Ebrietati amentiam, sobrietatis studio inflammati, à tam deformi vitio turpitudinis metu abducerentur.

Tu ergo qui precipuam tui partem, rationem inquam, sartam vis ac teetam, audi atque obserua Philonis aurea verba. De hac re pramonitus quicumque bonus, non temerè in bibacitatis certamen ultrò descendat: Nunquam enim sustinebit intra se recipere mortiferum venenum, nisi admodum iniquo tempore,

per

Furiosi e temulentia effelli. In Theat. vit. hum. lib. 3. Tit. Intemp. circa potum. lib. 5. histor. In Symposiacis.

Rauis. in Officina.

Plutarch. in Lycurgo.

Lib. de Plantat. Noe, circa finem.

lenti
 emel
 eter,
 ximi
 o m
 eant,
 ulen
 o effi
 Qua
 sqm
 e llo
 Elari
 r Me
 homi
 e, non
 S. lo
 o me
 ereff
 ero a
 rabit
 stru
 e inde
 niferi
 se pe
 seruit
 idam
 fido
 flam
 sciat,
 ti fu
 mus,

per quod è vita profligetur, tanquam ex patria. Nam hoc venenum Ebrietas, si non mortem, certè creat insaniam. Et quid vetat insaniam mortem dicere, cuius accessu principua nostri pars, mens interit? quantum equidem intelligo, separatio corporis ab anima, vt leuior, præ grauiori malo alienatione mentis, si detur optio, eligenda est procul dubio. Quapropter Græci prisca, artem vini parandæ lingua sua $\mu\alpha\iota\upsilon\sigma\epsilon\upsilon\lambda\omega$ vocarunt, & occupatas hac Bacchas Menadas, quandoquidem insaniam desipientiaque caussa est, vinum, immoderatè, & absque omni rationis freno ac temperamento potatum, Hæc omnia Philo; quibus, ex meis haud videtur quid adiciendum, cui scopum nostrum, puncto certius attigerint. quare & præsens caput hic clausum volo.

CAPVT XXIX.

Temulentia recludit abditissima quæque animi secreta.

Prover. 31. **N**illum secretum vbi regnat Ebrietas. id miraris? Nage refer.

Simile. *Omnia pro palat ebrietas.*
nam sicut vtricula tunc sonat primùm, cum inflata vento, turget: ita quidam dum sobrii manent, taciturni sunt, ac modesti; sed cum vtres vino madent, crepitare occipiunt, Archytæ quasi crepitacula, cordis intima secreta depromere, & propria, quod dici solet, non rarò vineta cædere. Sic sæpè

Terent. in Eunuchs. *Greg. 1. Moral.* *Lib. de Helia & Iesun. c. 17.*
Suo iudicio periit forex.
ac penè semper epulas & vinum, loquacitas sequitur, cumq; venter vino infarcitur, lingua diffranatur, ait S. Gregorius. Pleriq; etiam vino vtuntur Diuo Ambrosio asserente, vt equuleo, & quibus tormenta nõ eliciunt vocè proditiõnis, eos tentant vino, vt patriæ statum, salutè
cui-